

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 20.08.1969, sp. zn. 8 Cz 23/69, ECLI:CZ:NS:1969:8.CZ.23.1969.1

Číslo: 27/1970

Právní věta: Pro posouzení schopností a možností rodiče ve smyslu ustanovení § 96 odst. 1 zák. o rod. nejsou rozhodné jeho skutečné výdělečné (popř. i majetkové) poměry, ale jeho reálné výdělečné (popř. i majetkové) možnosti, dané mj. jeho fyzickým stavem, nadáním, množstvím získaných vědomostí a pracovních zkušeností apod. Zjistí-li soud, že rodič změnil dosavadní zaměstnání za méně výhodné, zkoumá pečlivě, zda se tak stalo z důležitého důvodu (např. ze zdravotních důvodů, z důvodu odchodu rodiče z funkce, pro jejíž výkon nemá kvalifikaci, z důvodu organizačních změn, z důvodu změny bydliště); není-li tomu tak, vychází z příjmů rodiče před změnou zaměstnání.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 20.08.1969

Spisová značka: 8 Cz 23/69

Číslo rozhodnutí: 27

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Výživné, Vyživovací povinnost

Předpisy: 94/1963 Sb. § 85

§ 96

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Manželství rodičů nezl. A. M., nar. 25. 8. 1961, bylo rozvedeno rozsudkem okresního soudu v Trutnově ze 4. 10. 1966; tímto rozsudkem byla též upravena práva a povinnosti rodičů k nezletilému po dobu po rozvodu tak, že nezletilý byl svěřen do výchovy matky a otci bylo uloženo přispívat na jeho výživu částkou 400,- Kčs měsíčně.

K návrhu otce snížil okresní soud v Trutnově rozsudkem z 29. 11. 1967 s účinností od 1. 11. 1967 výživné otce pro nezletilého na částku 350,- Kčs měsíčně, a to na základě zjištění, že otci přibyla vyživovací povinnost k dítěti z nově uzavřeného manželství. Další návrh otce na snížení výživného pro nezletilého zamítl okresní soud v Trutnově rozsudkem z 30. 10. 1968.

K odvolání otce změnil krajský soud v Hradci Králové rozsudkem z 9. 1. 1969 rozsudek soudu prvního stupně tak, že výživné otce k nezletilému určil počínaje dnem 1. 1. 1969 částkou 250,- Kčs měsíčně.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že byl

rozsudkem krajského soudu porušen zákon a zrušil jej.

Z odůvodnění:

Úkolem soudů rozhodujících o výživném nezletilého dítěte je zejména správné určení rozsahu vyživovací povinnosti rodičů k tomuto dítěti. Při prvním určování, případně při změně rozsahu vyživovací povinnosti rodičů k nezletilému dítěti, vycházejí soudy ze zásady, která ovládá každé rozhodování o úpravě práv a povinností rodičů k nezletilému dítěti, že totiž rozhoduje zájem dítěte uvažovaný v souladu s prospěchem společnosti; i při určování rozsahu vyživovací povinnosti rodičů k nezletilému dítěti přihlížejí soudy k tomu, aby byly zajištěny nejpříznivější podmínky pro zdárný vývoj dítěte. Pro určení rozsahu vyživovací povinnosti rodičů k nezletilému dítěti dávají soudům základní vodítko ustanovení § 85 odst. 2, § 96 odst. 1 zák. o rod. Podle těchto ustanovení vezme soud při určení výživného zřetel k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k schopnostem a možnostem povinného. Posléze uvedené hledisko (schopnosti a možnosti povinného) je třeba chápat tak, že nerozhodují skutečné výdělečné a majetkové poměry rodiče, nýbrž jeho reálné výdělečné a majetkové možnosti; vždyť povinností rodičů je věnovat všechny síly k důslednému zabezpečení výživy svých dětí v zájmu jejich náležitého tělesného i duševního vývoje (srov. čl. VI, ustanovení § 33 odst. 1 zák. o rod.). Je proto úkolem soudů podrobně zjišťovat především výdělečné možnosti rodičů a získat tak jednak zcela spolehlivý poznatek o jejich skutečných příjmech, jednak konkrétní podklady pro závěr, že skutečné příjmy rodičů odpovídají - s ohledem na konkrétní možnosti - jejich fyzickému stavu, nadání, množství získaných vědomostí a pracovních zkušeností; přitom není samozřejmě bez významu i objasnění vztahu rodičů k práci (plnění pracovních úkolů ve srovnání s jinými pracovníky, využívání pracovní doby apod.).

Nezbytným důsledkem zásady, že nerozhodují skutečné výdělečné a majetkové možnosti, nýbrž jejich reálné výdělečné a majetkové možnosti, je i ustanovení § 96 odst. 1 (druhá věta) zák. o rod., podle něhož přihlídnou soudy k schopnostem a možnostem povinného také tehdy, jestliže se povinný vzdá bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání nebo nějakého majetkového prospěchu. S povinností rodičů věnovat všechny síly k důslednému zabezpečení výživy dětí v zájmu jejich náležitého tělesného i duševního vývoje se zcela zřejmě nesrovnává, jestliže některý z rodičů mění zbytečně nebo dokonce záměrně - ve snaze o docílení nižšího rozsahu vyživovací povinnosti - dosavadní zaměstnání za méně výhodné. Jestliže soud zjistí, že povinný změnil dosavadní zaměstnání za méně výhodné, musí vždy pečlivě zkoumat, zda se tak stalo z důležitého důvodu (např. ze zdravotních důvodů, z důvodu odchodu z funkce, pro jejíž výkon neměl kvalifikaci, z důvodu organizačních změn, z důvodu změny bydliště apod.). Chybí-li podobný důležitý důvod, posuzuje soud schopnosti a možnosti rodiče ve smyslu ustanovení § 96 odst. 1 zák. o rod. podle příjmů před změnou zaměstnání.

Uvedené zásady, vyplývající z ustanovení § 96 odst. 1 zák. o rod., však nebyly krajským soudem v daném případě respektovány.

Především z obsahu spisu vyplývá, že otec změnil od roku 1966 několikrát zaměstnání. Od 13. 12. 1965 do 30. 9. 1966 pracoval u n. p. Ingstav B., stavební správa H. K., od 6. 10. 1966 do 31. 1. 1967 u n. p. Stavby silnic a železnic - stavební správa 7 H. K., v únoru 1967 u OSP T.; dne 6. 3. 1967 nastoupil do zaměstnání u n. p. Totex Ch., závod T., kde ukončil na vlastní žádost pracovní poměr dne 29. 2. 1968. Od 3. 7. 1968 pracoval u Komunálních služeb města V., odkud dne 7. 10. 1968 odešel a nastoupil u n. p. Krkonošské papírny H., výrobní T. B. Krajský soud, který snížil otcí od 1. 1. 1969 výživné k nezletilému na částku 250,- Kčs měsíčně, si neobjasnil, z jakých důvodů otec měnil stále zaměstnání (a to zejména po právní moci rozsudku soudu prvního stupně z 29. 11. 1967, jímž bylo výživné sníženo na částku 350,- Kčs měsíčně), když právě změna zaměstnání mimo další skutečnosti měla obvykle vliv na nižší výdělek, který otec dosahoval v dalším zaměstnání.

Východiskem pro krajský soud měl být především rozsudek soudu prvního stupně z 29. 11. 1967,

jenž nabyl právní moci dne 31. 12. 1967. Tehdy soud prvního stupně zjistil, že otci přibyla narozením dítěte v novém manželství další vyživovací povinnost a že si ve svém zaměstnání u n. p. Totex Ch., závod T. vydělával 1725,- Kčs (čistých) měsíčně. Vedle zřetele na neustálé změny v zaměstnání otce měl krajský soud zkoumat hlavně, z jakých důvodů odešel otec z n. p. Totex Ch., závod T. do Komunálních služeb města V. Otec tvrdil v návrhu na snížení výživného, že tak učinil z bytových důvodů, poněvadž teprve tento podnik (Komunální služby města V.) mu zajistil vhodné bydlení. Toto jeho tvrzení je však ve zřejmém rozporu s tím, co vyšlo najevo v předchozím řízení; v roce 1967 koupil otec spolu se svou pozdější manželkou rodinný domek čp. 193 v A., a to právě z toho důvodu, aby si uspořádal své rodinné a bytové poměry. Bez jakéhokoli bližšího vysvětlení pak otec uváděl ve svých návrzích na snížení výživného, že právě pro bytové potíže musel odejít do V., kde mu nový zaměstnavatel poskytl podnikový byt, když předtím bydlel s rodinou ve svobodárně podniku VŽKG O. Přitom n. p. Totex Ch., závod T. sdělil přípisem z 8. 9. 1968, že otec rozvázal pracovní poměr na vlastní žádost z důvodu přestěhování. Objasnění důvodů změny zaměstnání otce bylo proto nanejvýš nutné, měl-li soud mít podklady pro správné použití ustanovení § 96 odst. 1 (druhá věta) zák. o rod.

Výdělek, který otec dosahoval v Komunálních službách města V., činil podle zjištění v červenci 1968 1563,- Kčs, v srpnu 1968 1607,- Kčs (čistých). V n. p. Krkonošské papírny H., výrobní T. B. se předpokládal jeho čistý měsíční výdělek asi ve výši 1522,- Kčs, ve skutečnosti byl vyšší; jen v říjnu 1968 činil 1729,- Kčs, v listopadu 1968 1659,- Kčs (včetně nemocenských dávek). Zdá se tedy, že výdělek otce v novém zaměstnání byl vyšší, než konstatoval krajský soud; přitom zpráva o výdělku za jeden měsíc (nepočítá-li se měsíc, v němž byl otec nemocen) nemůže být solidním podkladem pro nové rozhodnutí soudu o výživném.

Krajský soud uvedl také v rozporu se skutečným stavem, že při snižování výživného na částku 250,- Kčs měsíčně přihlédl k tomu, že jde o uhrazení potřeb tříletého dítěte, které v předškolním věku nevyžaduje zvýšených nákladů. V této souvislosti zjevně přehlédl, že se nezletilý narodil dne 25. 8. 1961 a že začal školní docházku již v roce 1967; jde tedy o dítě, jehož potřeby se zvýšily právě v důsledku návštěvy školy.

Krajský soud v Hradci Králové rozhodoval tak na základě neúplného skutkového stavu a navíc náležitě neposoudil věc z hlediska ustanovení § 96 odst. 1 (druhá věta) zák. o rod., čímž došlo k porušení zákona v ustanoveních § 6, 120 odst. 1, § 132, 153 odst. 1, § 220 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s ustanoveními § 85 odst. 2 a § 96 odst. 1 zák. o rod.